

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

1

Inhoud

pag 1 Wie zijn de spelers, wat is hun taak, politieke invloed
pag 2 De Nederlandse Bank
pag 3 Geldschepping, Europees banktoezicht, handelsbalans
pag 4 De Verenigde Naties, Geldschepping (hoe komt geld in de wereld)
pag 5 Rente
pag 6 Duurzaamheid
pag 7 Functioneert het geldstelsel goed
8,9,10 Crises
pag 11 Grafiek handelsbalans

Wie zijn de spelers. We kijken welke spelers, instituten een rol spelen, wat hun taak is, hoe de invloed van de politiek er uit ziet. We besteden aandacht aan geldschepping binnen de euro en aan rente. Waar de euro goed functioneert en waar niet.

De spelers	taak in geldstelsel	politieke invloed op het geldstelsel
-------------------	----------------------------	---

Locale, regionale, landelijke overheden	Geen taak in het geldstelsel zelf (wel heeft de overheid het privilege van belastingheffing en daarmee is er gelegenheid om belastinggeld te innen en uit te geven aan realisatie van overheidsbeleid)	N.v.t.
Bank, privaat bedrijf met winstdoelstelling, winst gaat naar aandeelhouders.	Betalingsverkeer, kredietverstrekking	Nihil, banken bepalen zelf voorwaarden kredietverstrekking geldcreatie
De Nederlandse Bank (centrale bank)	Zorg voor financiële stabiliteit, prijsstabiliteit, lage inflatie. Toezicht: ziet toe op voldoende vermogen bij banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen om aan hun betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. DNB heeft het Nederlandse monopolie op de uitgifte van bankbiljetten. Ca 5% van het geld in omloop.	De Nederlandse staat is de enige aandeelhouder. De president wordt door het kabinet benoemd.
ECB (Europese centrale bank)	Europese financiële stabiliteit, bank voor banken binnen het eurogebied.	Functioneert geheel zelfstandig, buiten de politiek om. Directie wordt benoemd door

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

		regeringsleiders. Bestuur wordt gevormd door directie en de presidenten van de centrale banken.
IMF (internationaal monetair fonds)	Onderdeel Verenigde Naties, Internationale herverdeling van geld, bank voor landen wereldwijd.	Nagenoeg alle landen van de wereld zijn lid. Er is invloed naar rato van de financiële bijdrage van het land. De VS dragen het meest bij en hebben het grootste stemrecht.
Wereldbank	Onderdeel Verenigde Naties, gericht op investeringen in de 3 ^e wereld	n.v.t.

2

De Nederlandse Bank

https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Nederlandsche_Bank

In 1999 werd de DNB onderdeel van het [Europees Stelsel van Centrale Banken](#).

DNB is door de wijziging van de Bankwet in 1998 formeel bestuurlijk geheel onafhankelijk geworden van de Staat. De Staat is nog wel enige aandeelhouder. Deze wijziging was noodzakelijk, zodat DNB toe kon treden tot het Europees Stelsel van Centrale Banken. Feitelijk betekent het de volledige overdracht aan de [Europese Centrale Bank \(ECB\)](#), waardoor Nederland niet zelf meer de gelduitgifte kan regelen.

Artikel 104 van het [Verdrag van Maastricht](#) uit 1992 bepaalt daarnaast ondubbelzinnig: "De centrale bank is in het geheel niet gehouden om de regering van krediet te voorzien, de centrale bank kan niet gedwongen worden zulk een krediet te verschaffen". Door deze Europese wet is de ECB feitelijk een kopie geworden van de Amerikaanse [Federal Reserve \(FED\)](#).

De Nederlandse regering kan nu een begrotingstekort alleen financieren door het uitgeven van [schatkistpapier](#) (kortlopend krediet om kastekort te dekken) en [obligaties](#) (langlopend krediet ter dekking van een financieringstekort. Particulieren, [pensioenfondsen](#) en financiële instellingen verschaffen daarmee krediet aan de staat. Samen met die volledige overdracht van DNB aan de ECB is het voor Nederland sinds 1998 niet meer mogelijk om zonder schulden aan te gaan de nationale economie van een ruimere geldhoeveelheid te voorzien. Nederland kan door de invoering van de euro niet meer zelfstandig de hoeveelheid geld in omloop regelen.

DNB is een naamloze vennootschap die als zelfstandig bestuursorgaan deel uitmaakt van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Het dagelijkse bestuur is in handen van de directie. De DNB kent een [Raad van Commissarissen](#) die door [De Kroon](#) wordt benoemd op voordracht van de

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

Gemeenschappelijke Vergadering van directie en commissarissen. De raad van commissarissen staat onder voorzitterschap van [Wim Kuijken](#), de Bankraad onder voorzitterschap van [Arnoud Boot](#).

3

De bijeenkomsten en notulen van DNB aandeelhoudersvergaderingen zijn verder geheim voor niet-aandeelhouders, zoals voor elke vennootschap.

Voor de monetaire taak, om te zorgen voor stabiele prijzen, is de centrale bank volledig onafhankelijk zijn van de politiek. Als toezichthouder is DNB wel verantwoording schuldig aan de politiek.

Geldschepping

Voor het euro-tijdperk was het dus mogelijk de Nederlandse economie, zonder een schuld aan te gaan van een ruimere geldhoeveelheid te voorzien.

Nu kan de Nederlandse Bank nog schuldvrij en zonder dekking geld scheppen in de vorm van cash geld.

Voor een financieringstekort van een staat is binnen de huidige mogelijkheden, kredietverlening zonder rentecomponent mogelijk. Het gebeurt echter niet.

Contant geld kan DNB aanmaken, zonder dekking, niet in de vorm van krediet. Via de uitgave van contant geld (de bankbiljetten en munten pers) kunnen tekorten bij de uitvoering van overheidsbeleid ook gedekt worden. Dat gebeurt echter niet.

Europees banktoezicht

Op 4 november 2014 is een deel van het toezicht op zeven grote Nederlandse banken overgegaan naar de ECB.^[6] Dit zijn ING Bank, ABN Amro, Rabobank, SNS Bank, BNG Bank, NWB Bank en RBS NV.^[6] De ECB zal in nauwe samenwerking met DNB verantwoordelijk zijn voor het toezicht op deze banken. DNB blijft toezicht houden op de minder grote Nederlandse banken waarbij wel de werkwijze wordt gelijkgetrokken met die van de ECB.

Handelsbalansen zie voor een overzicht in beeld pag 10

Deze geven per land, in geld uitgedrukt, het verschil in waarde aan tussen import en export. Je hebt als land een positieve handelsbalans als je meer exporteert dan importeert. Met als gevolg dat er meer geld het land inkomt dan dat er uitgaat. Als er structureel meer geld een land uitgaat dan dat er in komt, kom je op een gegeven moment geld tekort. Toen elk land in europa nog een eigen munt had, kon je de waarde daarvan ten opzichte van elkaar laten dalen of stijgen. Gaat er te veel geld het land uit, laat je de koers van de munt zakken ten opzichte van die buitenlandse valuta. De producten worden voor het buitenland goedkoper, je verkoopt er meer van en er komt weer meer geld het land in. Zo wordt de handelsbalans weer in evenwicht gebracht. Hieronder zien we de gemiddelde handelsbalansen over een periode van 3 jaar uit de jaren rond 2000. Je ziet hier dat er structureel geld uit bv Griekenland vloeit naar bv Nederland of Duitsland.

Binnen elk geldsysteem, zoals de dollar, de euro, de chinese munt etc hebben we binnen die geldsystemen geldstromen die van de ene regio of land naar de andere regio cq. land vloeien.

Tussen de landen van de verschillende geldsystemen bestaan wisselkoersen. Je kunt dus geld omwisselen van euro naar dollar etc.

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

Naast handelsbalansen zijn er kapitaalstromen van invloed op de kapitaalbalansen tussen landen en regio's in de wereld. Dat vergt nog nadere behandeling door ons.

4

De **Verenigde naties** heeft 2 financiële instituten. De Wereldbank en het IMF.

De Wereldbank <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wereldbank>

Het IMF https://nl.wikipedia.org/wiki/Internationaal_Monetair_Fonds

Het IMF draagt zorg voor wereldwijde monetaire stabiliteit en kan landen te hulp schieten als zijn hun financiën niet op orde hebben.

Dat kan in de vorm van leningen (trekking genoemd) zonder voorwaarden. Het gaat dan over 25% van de inleg die het land bij het IMF heeft gedaan. Er geldt wel een terugstort verplichting naar het IMF binnen 5 jaar.

Met voorwaarden lenen kan ook. Dat gebeurt als het land meer geld nodig heeft. Het IMF gaat dan voorwaarden stellen aan op orde brengen van de handelsbalans. Via belastingheffing wordt export bevorderd en import bezwaard.

Hulp kan ook in de vorm van Special Drawing Rights (SDR), een soort schenking. Dat kan wel maar gebeurt eigenlijk nooit meer. Het IMF kan een lidstaat aanwijzen met een groot overschot op de handelsbalans (bv Saoedi Arabië) om valuta te leveren aan een land met betalingsbalansproblemen (bv Griekenland) in ruil voor SDR's die het land bezit en heeft gekregen van het IMF. Er is er geen terugbetalingsverplichting. Zo is er een mogelijkheid om handelsbalansen die uit de pas lopen en moeilijk gecorrigeerd kunnen worden met elkaar in evenwicht te brengen.

Nu we weten wie de spelers in het spel zijn, wordt het tijd om te kijken naar hoe geld in omloop komt.

Geldschepping, hoe komt geld in de wereld

<https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/2014/money-creation-in-the-modern-economy.pdf?la=en&hash=9A8788FD44A62D8BB927123544205CE476E01654>

*14Quarterly Bulletin 2014 Q1• This article explains how the majority of money in the modern economy is created by commercialbanks making loans. • Money creation in practice differs from some popular misconceptions — banks do not act simplyas intermediaries, lending out deposits that savers place with them, and nor do they 'multiply up'central bank money to create new loans and deposits. • The amount of money created in the economy ultimately depends on the monetary policy of thecentral bank. In normal times, this is carried out by setting interest rates. The central bank canalso affect the amount of money directly through purchasing assets or 'quantitative easing'. Money creation in the moderneconomyBy Michael McLeay, Amar Radia and Ryland Thomas of the Bank's Monetary Analysis Directorate.(1)Overview *In the modern economy, most money takes the form of bankdeposits. But how those bank deposits are created is often misunderstood.**

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

The principal way is through commercial banks making loans. Whenever a bank makes a loan, it simultaneously creates a matching deposit in the borrower's bank account, thereby creating new money.

5

The reality of how money is created today differs from the description found in some economics textbooks: • Rather than banks receiving deposits when households save and then lending them out, bank lending creates deposits. • In normal times, the central bank does not fix the amount of money in circulation, nor is central bank money 'multiplied up' into more loans and deposits

Er is (stilzwijgend en onmerkbaar zonder enig openbaar overleg) afgesproken dat het private bankwezen het privilege krijgt tot geldschepping op basis van schuld. Hoe werkt dat?

Als je een lening aanvraagt en krijgt, drukt de bank op de knop, waarmee de bank in de vorm van schuld een bedrag op jouw rekening zet. De bank gaat op zijn rekening in de min staan. Het totaal komt weer op 0 uit. Het principe van dubbel boekhouden. Los je de schuld af, streept de bank het min saldo op haar rekening door en verdwijnt het gecreëerde geld weer.

Dus het is niet het geld wat spaarders hebben ingebracht bij de bank. Het is ook niet de Nederlandse bank of de overheid waar de bank het geld leent. Nee, het is niet bestaand geld. De bank maakt het ter plekke aan, uit het niets.

Voorwaarden om een lening te kunnen krijgen. Als er een goed verdienmodel is, krijg je een lening. Moreel, duurzaam of etisch verantwoord? Daar bemoeit de bank zich niet mee. Wel moet de bank een klein bedrag storten op de rekening die het aanhoudt bij de centrale bank. Het is 3% van het te lenen bedrag en we noemen het "dekking". Met €3000,00 eigen vermogen of ingelegd geld, mag de bank €100.000,00 uitlenen. Met € 3 miljoen dus € 100 miljoen.

Ook als de overheid geld nodig heeft om bv een ziekenhuis te bouwen en de belastingopbrengst te laag zijn, dient de overheid bij de bank aan te kloppen voor een lening. Voor het euro tijdperk had Nederland wel de mogelijkheid om zelf geld aan te maken. Waarom niet weer een mogelijkheid in het systeem herstellen om geldschepping, schuldvrij, in het kader van algemeen belang mogelijk te maken?

Hoe zit het met **rente?**

De bank vraagt voor zijn dienstverlening rente. Die wordt niet mee aangemaakt met de schuld. Dat betekent, dat er nooit genoeg geld is om de totale schuld af te lossen inclusief de gevraagde rente. Dat geld is er gewoon niet. **Rente is een eigenschap van het geldstelsel dat leidt tot schaarste.**

Als al het geld in de vorm van schuld, met een lening wordt aangemaakt, moet er dus meer geleend worden om zo voldoende geld in omloop te brengen om alle schulden af te kunnen lossen. De schuldenberg en daarmee de geldhoeveelheid moet groeien om het geldstelsel goed te laten werken. **Schaarste is een ingebouwde eigenschap die leidt tot de noodzaak tot economische groei.**

Er is nog iets. Rente is een vergoeding voor het uitlenen van geld. Geld dat voorheen niet bestond! Als we naar een koopwoning kijken en we een hypotheek aanvragen en we sluiten een hypotheek af van €200.000,00 betalen we dat bedrag met extra €150.000,00 aan rente terug over de gehele looptijd. Laten we zeggen dat de bank 2 uur nodig heeft om te bepalen of je kredietwaardig bent (wie kan er in

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

de toekomst kijken, nou banken kunnen dat). Er is weinig risico omdat er sprake is van een onderpand. Betaal je niet tijdig terug, dan gaat je huis onder de hamer. Een vergoeding voor 2 uur werk van €1000,00 lijkt meer op zijn plaats.

6

Rente maakt veel producten duur omdat er met investeringen met geleend geld rente betaald moet worden als vergoeding. Laat je de rentecomponent weg, dan kan een huurhuis ca 50% goedkoper in huur zijn.

<https://thenewjournalistnl.wordpress.com/2013/03/30/de-destructieve-invloed-van-rente/>

De Duitse academica prof. dr. Margrit Kennedy heeft in de tachtiger jaren van de vorige eeuw onderzoek verricht naar de rol en invloed van rente op de Duitse economie. Ze licht haar bevindingen als volgt toe:

'Wat de meeste mensen niet begrijpen is dat elke prijs die we betalen, een zekere hoeveelheid rente met zich meebrengt. De hoeveelheid rente in een product of dienst varieert, afhankelijk van de proporties aan kapitaal en arbeid. Bijvoorbeeld, voor het afhalen van vuil is de rentecomponent 12%, voor het produceren van drinkwater 38% en voor huisvestingskosten 77%. (gerekend over een periode van 100 jaar, in Duitsland de gemiddelde levensduur van een huis.) Gemiddeld betalen we ongeveer 40% intrest op alle prijzen van onze goederen en diensten. In de Middeleeuwen betaalden mensen 'een tiende' van hun inkomen of goederen aan de feodale grondbezitter. Op dat vlak hadden zij het dus beter dan wij nu.'

Omdat iedereen rente moet betalen wanneer men geld leent en rente ontvangt op spaartegoeden, hebben de meeste mensen rente-inkomsten en – uitgaven in het huidige monetaire systeem. Toch zijn er gigantische verschillen tussen wie er netto aan over houdt en wie er netto betaalt in dit systeem. Wanneer men de balans van rentebetalingen en inkomsten vergelijkt van 2,5 miljoen gezinnen in Duitsland, ingedeeld in 10 inkomensklassen, dan blijkt dat 80% van de bevolking bijna twee keer zoveel betaalt dan dat ze int, 10% krijgt net iets meer dan dat ze betaalt en 10% int aanzienlijk meer dan dat ze betalen, namelijk het netto bedrag, dat de overige 80% betalen.

Dit illustreert een van de slechtst begrepen oorzaken waarom de rijken steeds rijker wordt en de armen armer.

Het is niet voor niets dat alle wereldgodsdiensten rente afkeuren. Als we de inflatie op 0 houden, dan behoudt geld gewoon zijn waarde. Nu is het beleid gericht op inflatie, wat rente in de hand werkt.

Hoe zit het dan met duurzaamheid?

Als bedrijven steeds meer moeten lenen, kan dat alleen als er een idee is met een goed verdienmodel op basis waarvan de lening verstrekt kan worden. Er moet steeds meer geproduceerd worden. Daarvoor zijn steeds meer grondstoffen nodig. Iedereen snapt wel dat productie niet eindeloos kan groeien. We putten zo de aarde uit en vervuilen onze eigen omgeving met door het financiële systeem genoodzaakte onnodige productie!

In het geldsysteem zelf zit groei inbakken als eigenschap. Dat kan goed functioneren, bijvoorbeeld in een periode van opbouw na de 2e wereldoorlog. Maar het past niet meer in een natuurlijk evenwicht in groei en krimp. Vooral bij aandacht voor eindigheid van hulpbronnen en voor bescherming van ons

www.geldendemocratie.nl Ron Berg en Rene Visser, Haringvliet 68, 3011 TG Rotterdam
info@geldendemocratie.nl 06-2111 1113. Gefaciliteerd door Fisker&Co Bankrek. NL64 TRIO 0786
8951 87 KvK registratienummer: 37150866 BTW nr: NL.0847.51.526.B01

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

milieu. Wat te doen bij producten, die bv heel goed zijn voor de samenleving, passen in opbouw van de duurzame samenleving. maar waarvan het verdienmodel (nog) niet kan concurreren op de

7

kapitaalmarkt? Als we producten willen maken die lang meegaan, die van zo goed mogelijke kwaliteit zijn. Dan hebben we andere eigenschappen nodig in het geldstelsel.

Functioneert het geldstelsel goed

We hebben een reële economie, dat zijn de bakker en de slager. Zij verdienen geld met een fysiek product. Hoe zit dat in de financiële economische sector, de zakelijk dienstverleners, de banken verzekeraars en pensioenfondsen?. Zij laten hun klanten geld met geld verdienen. Bijna al het geld ca 98% dat er wordt verdiend, wordt in de financiële sector verdiend.

Overheden komen geld tekort om het algemeen belang goed te kunnen dienen. Belastinginkomsten houden geen gelijke tred met de benodigde uitgaven in het kader van het algemeen belang. Er ontstaan overheidsschulden. Overheidsschulden, die inmiddels een belangrijk deel van de overheidsuitgaven uitmaken. Ca 20 miljard op jaarbasis gaat op aan aflossing en rente over de staatsschuld. Om een ziekenhuis in de Flevopolder overeind te houden was slechts een bedrag van 6 miljoen euro gemoeid. Het geld kwam er niet en de zorg werd weggehaald.

Om de zorg in de toekomst betaalbaar te houden worden nu bezuinigingen doorgevoerd. Een Contradictie in terminus. Bezuinigen betekent doorgaans minder zorg, geen behoud van zorg.

Crises

Het staat bol van de monetaire crises in de geschiedenis, we noemen er een paar.

Crisis in 1929 https://nl.wikipedia.org/wiki/Crisis_van_de_jaren_30

De crisis van de jaren 30 was de grootste [economische depressie](#) van de twintigste eeuw. Ze ontstond als gevolg van de [beurskrach van 1929](#), waarbij de aandelenkoersen op [Wall Street](#) (New York) ongekend snel kelderden. De krach werd gevolgd door een [bankencrisis](#) en een internationale schuldencrisis, waarvan de directe gevolgen vrijwel het gehele decennium voelbaar bleven.

Voor de crises kunnen twee belangrijke oorzaken aangewezen worden, waarbij voor beide geldt dat onvoldoende kennis van economische processen zorgde voor een verergering.

De eerste oorzaak ligt in de landbouw. In de [jaren twintig](#) ontstond een grote [overproductie](#). De VS hadden tijdens de [Eerste Wereldoorlog](#) veel voedselhulp verleend aan Europa. De Amerikaanse [boeren](#) hadden zich zo ingesteld op deze hulpverlening, dat toen Europa eenmaal weer zelf zijn voedsel ging verbouwen de Amerikaanse boeren met een geweldige overproductie kwamen te zitten waardoor de prijzen daalden. Dit zorgde voor enorme schulden, wat nadelig was voor de plattelandsbanken. De plattelandsbanken op hun beurt hadden weer nauwe banden met de grote banken. De grote [banken](#) konden deze grote klap niet opvangen en een crisis was het gevolg. Daarbij kwam dat de boeren dachten dat alleen een nog grotere productie hen uit de problemen kon helpen, aangezien men vanwege de lagere prijs meer moest produceren om hetzelfde te verdienen. Dit leidde echter tot nog meer overproductie, die werd verbrand of in zee gegooid terwijl velen honger leden maar het voedsel niet konden betalen.

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

8

Een tweede oorzaak ligt in de [industrie](#), waarin destijds de meeste Amerikanen werkzaam waren. Tijdens de jaren twintig nam daar de productie enorm toe, dankzij de mechanisering, maar de lonen stegen niet mee omdat de vakbonden zwak waren en omdat er veel immigranten uit arme delen van Europa kwamen die bereid waren voor weinig geld te werken. Door de lage lonen konden veel mensen de producten die in fabrieken geproduceerd werden niet betalen, waardoor ook de fabrieken met een overproductie kampten.

De [overproductie](#) in de landbouw en industrie werd niet voldoende erkend, laat staan de gevaren ervan. Men dacht dat het een tijdelijke verstoring van de economische verhoudingen was die vanzelf over zou gaan. Bovendien was 'non-interventie' een heilig uitgangspunt van de [Republikeinse](#) regering van [Calvin Coolidge](#).

Internetzeepbel

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Internetzeepbel>

De internetzeepbel, internetbubble of internethype (in het Engels dot-com bubble) was een [hausse](#) die duurde van [1997](#) tot voorjaar [2000](#). Tijdens deze hausse stegen de waarden van [aandelen](#) van internetbedrijven (en daarvan afhankelijke bedrijven) snel, als gevolg van de (verwachte) groei van die bedrijven. In het voorjaar van 2000 stortten de koersen ten slotte in en 'knapte' de zeepbel.

De krediet crisis van 2007

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Kredietcrisis>

De **kredietcrisis** is de aanduiding voor de [crisis](#) op de financiële [markten](#) die in de zomer van 2007 ontstond, in het najaar van 2008 een hoogtepunt bereikte en pas in de loop van 2011 afliep.^[1]

De crisis werd in belangrijke mate geïnitieerd door een stagnerende [huizenmarkt](#) in de [Verenigde Staten](#) en doordat de als [obligaties](#) verpakte gebundelde hypotheeklen in het laagste segment ([subprime](#)) in een hoog tempo minder waard werden. Hierdoor kwamen financiële instellingen in problemen en werden er uiteindelijk honderden miljarden afgeschreven op gekochte obligaties.

Doordat onduidelijk was welke instellingen hierdoor in de problemen zouden komen droogde de interbancaire [geldmarkt](#) op, banken leenden elkaar geen geld meer. Verschillende banken zijn genationaliseerd, failliet gegaan of overgenomen. Negatieve ontwikkelingen op verschillende deelmarkten hebben elkaar versterkt.

De ontwikkelingen bedreigden al snel het ongestoord functioneren van het internationale financiële systeem, en ingrijpen van nagenoeg alle [centrale banken](#) bleek noodzakelijk. Vanaf oktober 2008 namen diverse overheden op grote schaal rechtstreeks deel in het risicodragend kapitaal van banken.

Door de onderlinge beïnvloeding van deelmarkten is niet exact aan te geven welke gebeurtenissen elkaar op welke wijze beïnvloedden. In het algemeen kan gesteld worden dat problemen rond Amerikaanse hypotheeklen de onmiddellijke aanleiding vormden tot de crisis, die oversloeg op de markt voor daaraan gerelateerde complexe financiële producten. Een en ander werd versterkt doordat de bij de waardebeoordeling van dergelijke complexe financiële producten gebruikte aannames in [wiskundige formules](#) op drijfzand waren gebaseerd. De achterliggende oorzaken van de crisis zijn zo complex, dat het nagenoeg onmogelijk is om een helder volledig beeld van de situatie te krijgen. Analyses van de problemen en de fundamentele oplossingen zijn vaak gericht op slechts een beperkt onderdeel van de crisis.

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

9

De aanduiding "kredietcrisis" dekt niet de gehele lading van de crisis. Er was niet uitsluitend sprake van een kredietcrisis in de zin van een beperkte beschikbaarheid van liquiditeiten en (langer lopend) kapitaal, doch op een aantal momenten ook van een algehele onderlinge vertrouwenscrisis in de financiële sector.

Vanaf begin 2010 veranderde de crisis van voorwerp: men maakte zich steeds meer zorgen over de financiële positie van een aantal overheden. Dit leidde in april 2010 tot een crisis rond Griekse overheidsfinanciën. Ook andere landen (met name Portugal, Spanje, Italië en Ierland) dreigden in een financiële crisis te komen. De EU-ministers van Financiën presenteerden op 10 mei 2010 een reddingsplan van in totaal € 500 miljard, terwijl het IMF tot € 250 miljard toezegde.

Argentinië

https://nl.wikipedia.org/wiki/Argentijnse_economische_crisis

De **Argentijnse economische crisis** trof [Argentinië](#) tussen 1999 en 2002. Deze jaren worden meestal genoemd omdat in dat land in 1999 het [bruto nationaal product](#) (BNP) begon te dalen en in 2002 weer begon te stijgen. Argentinië was begin twintigste eeuw een van de tien rijkste landen ter wereld, maar gleed gedurende de eeuw af naar een middenpositie. Het omslagpunt in deze verandering is omstreden en wordt afwisselend gezocht in het succesvolle, maar uiterst dure beleid van industrialisering onder de populistische president [Juan Perón](#) (tot 1974) of in eerdere oorzaken. [1]

In ieder geval begon midden jaren 70 de economische groei te stagneren, waar deze eerder nog gelijke tred had gehouden met andere westerse landen. Deze omslag past in het algemene beeld van de jaren 70 als een herstructurering van de wereldeconomie: net als andere landen in Latijns-Amerika en de [derde wereld](#) kreeg Argentinië toegang tot goedkoop buitenlands kapitaal (zie [Volckerschok](#)), waar het eerder nog vooral [geldschepping](#) en [devaluatie](#) gebruikte om de staatsschuld kwijt te raken. Met de nieuwe leningen in dollars was dat niet langer mogelijk. [1]

President [Isabel Perón](#) en haar nieuwe minister van economische zaken, Celestino Rodrigo, lanceerden een program van [schoktherapie](#) om de Argentijnse economie weer stabiel te krijgen, maar bereikten het tegenovergestelde resultaat. Van 1975 tot 1990, onder Perón, de [militaire dictatuur](#) van [Videla](#) en het presidentschap van [Raúl Alfonsín](#), kende het land een [hyperinflatie](#) van gemiddeld 300% per jaar (nog 27% in de jaren 60).

De schulden crisis. De nieuwe democratische regering onder leiding van [Raúl Alfonsín](#) wilde in 1983 de economie herstellen. De [Latijns-Amerikaanse schulden crisis](#) van 1982 trof het land harder dan het andere landen in de regio trof, zodat het BNP in 1990 een kwart lager was dan in 1980. [1]

Omdat het voortaan onmogelijk was voor de Argentijnse overheid om bij te lenen op de internationale kapitaalmarkten, werd er onder andere een nieuwe [munt](#) geïntroduceerd, de [austral](#). Door het grootschalig bijdrukken van geld werd het vertrouwen in de Austral ondermijnd. Het gevolg was een nog grotere inflatie, die in het jaar 1989 vijfduizend procent besloeg.

Neoliberale politiek. In datzelfde jaar trad ook de nieuwe president [Carlos Saúl Menem](#) aan. Hij begon – gestimuleerd door de [Verenigde Staten](#) – een [neoliberale](#) economische politiek te voeren. Staatsbedrijven werden [geprivatiseerd](#) en [handelsbarrières](#) verdwenen. Aan het begin van 1991 was de Argentijnse economie stabiel; dit ging echter ten koste van de reële lonen. [2] Ook herstelde het

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

10

vertrouwen in de austral. De [Centrale Bank van Argentinië](#) voerde een politiek waarbij de koers van de peso ten opzichte van de [dollar](#) stabiel bleef, waarbij één Argentijnse peso één Amerikaanse dollar waard was.

Argentinië had echter nog steeds te maken met een hoge [staatsschuld](#) en om die te betalen moest er steeds meer geld geleend worden. Door de stabiele – lage – dollarkoers was het aantrekkelijk om te importeren en om die manier verdween er veel kapitaal naar het buitenland. Dit was merkbaar in de industriële sector van Argentinië, waardoor langzaam steeds meer ontslagen vielen. In de tussentijd gingen de uitgaven van de overheid niet omlaag, en was er sprake van veel corruptie en belastingontduiking.

Toen in 1994 de [tequilacrisis](#) uitbrak, was het met Argentiniës herstel gedaan en klom de werkloosheid opnieuw tot 18%. Na opnieuw een kortstondig herstel trof de [Aziëcrisis](#) van 1997 buurland [Brazilië](#), dat de [real](#) devalueerde, hetgeen de export naar Brazilië veel duurder maakte. De vaste wisselkoers met de dollar maakte het onmogelijk om ook de peso te devalueren, terwijl de staatsschuld opnieuw opklom; die verdubbelde tussen 1995 en 2000. [2] Ook was de dollar zelf in koers gedaald waardoor het ook voor [Europese](#) landen duurder werd om producten uit Argentinië te importeren.

Lees verder op wikipedia, het houdt niet op in Argentinië dat begint als een van de rijkste landen ter wereld.

Griekenland Het Griekse drama zit nog vers in het geheugen. De lijst is eindeloos lang Rusland, Mexico.....

Er is geen beter verdienmodel dan dat van de bank, toch is steun van de ECB kennelijk onontbeerlijk

<https://nos.nl/artikel/2274896-ecb-geeft-opnieuw-gratis-miljardensteun-aan-banken.html>

President Mario Draghi van de Europese Centrale Bank AFP. ECB geeft opnieuw gratis miljardensteun aan banken.

[Economie](#) NOS nieuws

De Europese Centrale Bank (ECB) gaat banken opnieuw ondersteunen met gratis geld. Vanaf september kunnen banken voor nagenoeg niks miljarden euro's lenen van de ECB.

De ECB beoogt met de leningen dat de gunstige kredietvoorwaarden bij banken behouden blijven. De ECB is onlangs gestopt met opkopen van staatsschulden voor in totaal bijna 2600 miljard euro, en wil voorkomen dat banken daardoor op de rem gaan staan. Ook de verzwakkende economie in de eurozone speelt een rol. De Duitse economie staat bijna stil en Italië is zelfs in een lichte recessie verzeild geraakt.

Het is de derde bankensteunronde: de eerste keer was in 2014, de tweede in 2016. Sinds 2014 is er voor in totaal 770 miljard euro naar de banken gegaan, telkens voor een looptijd van vier jaar. Volgend jaar moeten banken dat eerder geleende geld terugbetalen.

De zogeheten TLTRO (Targeted Longer Term Refinancing Operations) is een van de instrumenten die de ECB inzet om de economie te steunen.

www.geldendemocratie.nl Ron Berg en Rene Visser, Haringvliet 68, 3011 TG Rotterdam
info@geldendemocratie.nl 06-2111 1113. Gefaciliteerd door Fisker&Co Bankrek. NL64 TRIO 0786
8951 87 KvK registratienummer: 37150866 BTW nr: NL.0847.51.526.B01

GELD EN DEMOCRATIE

www.geldendemocratie.nl

DE EURO versie 20190612

11

Met deze leningen is het voor banken minder risicovol om kredieten te verstrekken. Voor leningen moeten banken normaal gesproken geld aantrekken op de kapitaal- en geldmarkten met een doorgaans veel kortere looptijd dan de lening. Met de TLTRO op zak is het voor langere tijd heel goedkoop afgedekt. Dat vergemakkelijkt kredietverlening, wat de economie stimuleert.

Het gros van de ECB-leningen werd bij de afgelopen keren opgenomen door Italiaanse (250 miljard) en Spaanse banken (167 miljard), gevolgd door Franse (90 miljard) en Duitse (80 miljard) banken. Ook Nederlandse banken maakten gebruik van het gratis geld. ABN Amro nam 8 miljard euro op, Rabobank 5 miljard. "Je moet gek zijn als je gratis geld laat liggen", zei ABN Amro-bestuursvoorzitter Kees van Dijkhuizen er destijds over.

TLTRO-III is wel minder riant dan de twee voorgaande steunrondes. De looptijd is maar twee jaar, in plaats van vier.

De critici vinden TLTRO's geen goede zaak. Ze maken banken lui om te hervormen en schoon schip te maken, wordt gezegd. Banken zouden erdoor verslaafd raken aan goedkoop geld en daardoor

Current account balance in % of GDP - 3 year average

The balance of payments is the statistical statement that systematically summarises, for ... [more](#)

